

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини**

**Навчально-методичний посібник для
самостійного вивчення дисципліни
„Основи економічної теорії”**

Затверджено
на засіданні Вченої ради економічного
факультету
Протоколом № 1 від 30 серпня 2013 р.

Умань – 2016

УДК 330.1 (075.8)
ББК 65.011я73
С 32

Стойка, В. О. Основи економічної теорії : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / В. О. Стойка. – Умань : ПВКП «Алмі», 2016 р. – 192 с.

Рецензенти:

Рибчак В.І., кандидат економічних наук, доцент

Бурляй О.Л., кандидат економічних наук, доцент

Навчально-методичний посібник містить короткий лекційний курс дисципліни, плани семінарських занять, завдання для перевірки знань (тести) та термінологічний словник, списки літературних джерел.

Розглянуто та рекомендовано до друку Вченою радою економічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

(Протокол № 1 від 30 серпня 2013 р.)

УДК 330.1 (075.8)
ББК 65.011я73
С 32

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.....	4
Тема 2. Основні форми економічного розвитку.....	8
Тема 3. Ринкова економіка, її еволюція та сучасні моделі.....	23
Тема 4. Монополія і конкуренція.....	33
Тема 5. Фінансово-кредитна система ринкового господарства.....	38
Тема 6. Ринок праці, зайнятість і соціальний захист населення.....	50
Тема 7. Аграрні відносини та земельна рента.....	63
Тема 8. Підприємництво і підприємство.....	70
Тема 9. Відтворення та результативність суспільного виробництва.....	88
Тема 10. Циклічні коливання і кризи в економіці.....	94
Тема 11. Світове господарство та форми міжнародних економічних відносин.....	105
Тема 12. Державне регулювання ринкової економіки.....	123
Плани семінарських занять з дисципліни „Основи економічної теорії”...	131
Тестові завдання для перевірки знань студентів.....	139
Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни „Основи економічної теорії”.....	169
Термінологічний словник.....	171
Список використаних джерел.....	192

ПЕРЕДМОВА

Ринкові перетворення завжди належали до найактуальніших проблем у всьому світі. Кожна людина щодня, хоче вона чи ні, стає учасником економічних процесів та відносин. Жити в умовах ринку доводиться і тим, хто схильний до підприємницької діяльності й на свій страх і ризик намагається організувати якусь справу, і домогосподаркам, і вчителям, і лікарям, артистам, які, на перший погляд, здавалося б, безпосередньо з ринком не зв'язані. Проте це не так. Ринок вимагає від усіх нового рівня знань.

Економічна освіта стає важливою і невід'ємною частиною складного процесу формування сучасного типу особистості. Економічна освіченість студентів дає можливість вільно володіти економічними поняттями і категоріями, вміти прогнозувати розвиток об'єктивних економічних процесів, вибирати за результатами аналізу найбільш ефективні способи вирішення проблем і приймати управлінські рішення, по-новому сприймати економічне зростання через такі економічні категорії, як ринок, конкуренція, підприємництво, маркетинг, менеджмент та ін. Сьогодні спеціалісту будь-якого профілю життєво необхідно грамотно економічно мислити, що неможливо без вивчення економічної теорії.

Пол Самуельсон у відомому всьому світу підручнику „Економікс” писав, що людина, яка систематично не вивчала економічну теорію, подібна до глухого, який старається дати свою оцінку музичному твору. Саме вивчення економічної теорії дозволяє проникнути в таємниці економічного життя, зрозуміти його рушійні сили. Без глибокого знання економічної теорії в сучасних умовах не можна свідомо і компетентно, вдумливо і творчо сприймати дійсність, розбиратись у найзаплутаніших перипетіях суспільного життя, вміти вирішувати найскладніші завдання господарської практики, знати об'єктивні економічні залежності, принципи управління виробництвом, методи і важелі господарювання. Водночас ця наука є надзвичайно складною і вимагає від читача, за словами американського економіста Роберта Хейлбронера „витривалості верблюда і терпіння святого”. Авторський колектив прагнув розкрити фундаментальні положення економічної теорії в органічному зв'язку з аналізом нових явищ у розвитку сучасного суспільства. Посібник підготовлений з врахуванням поглядів і концепцій відомих сучасних вітчизняних і зарубіжних економістів.